

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 sierpnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych – I Oddział w Ł. dokonał rozliczenia renty M. K., stwierdzając, że łączny przychód osiągnięty przez wnioskodawcę w 2015 roku wyniósł 45.120,20 złotych i przekroczył niższą kwotę graniczną ustaloną dla tego roku, tj. 32.911,10 złotych, łącznie o kwotę 12.209,10 złotych. Stwierdził, że osiągnięty przychód uzasadniał zmniejszenie łącznej kwoty świadczenia za 2015 rok o kwotę maksymalnego zmniejszenia, tj. o 6.732,82 złotych, ustalając, że kwota ta stanowi nienależnie pobrane świadczenie. (decyzja k 797 akt ZUS)

W dniu 12 października 2016 roku M. K. odwołał się od powyższej decyzji wnosząc o ustalenie, że łączny przychód osiągnięty w 2015 roku był znacznie niższy niż kwota 45.120,20 złotych, gdyż przez 10 miesięcy 2015 roku był na zwolnieniu lekarskim. Wniósł nadto o przedłużenie terminu do wniesienia odwołania w związku z przebytą operacją przeszczepu nerki, która wymagała u niego pobytu od 26 sierpnia do 7 października 2016 roku w S.. (odwołanie k 2)

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 10 listopada 2016 roku organ rentowy wniósł o jego odrzucenie z uwagi na upływ miesięcznego terminu do wniesienia przez wnioskodawcę odwołania liczonego od dnia doręczenia mu zaskarżonej decyzji – od dnia 26 sierpnia 2016 roku. Merytorycznie organ podtrzymał argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k 3)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 27 kwietnia 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych – I Oddział w Ł. przyznał M. K. od dnia 1 lutego 2009 roku prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres do dnia 31 marca 2012 roku.

Decyzją z dnia 30 marca 2012 roku przyznano wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres do 31 marca 2014 roku, a decyzją z dnia 14 kwietnia 2014 roku – do dnia 31 marca 2017 roku.

W każdej z tych decyzji zawarto pouczenia o podstawach zawieszenia świadczeń oraz sposobie ustalania przychodu z działalności gospodarczej.

(decyzje k 46-47, k 406, k 633 akt ZUS)

W 2015 roku M. K. prowadził działalność gospodarczą. (oświadczenie k 790 akt ZUS)

Ponadto w 2015 roku uzyskał dochód z umowy o pracę w łącznej wysokości 16.615,40 złotych. (informacja o wysokości przychodu k 791 akt ZUS)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o powołane dowody z dokumentów. Pominął jedynie dowód z dokumentu – zeznania o wysokości uzyskanego przez wnioskodawcę przychodu w 2015 roku z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, uznając, że dokument ten pozostaje poza przedmiotem niniejszego postępowania z przyczyn wskazanych w dalszej części rozważań.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Merytoryczna ocena odwołania była możliwa z uwagi na ocenę, że wnioskodawca nie uchybił terminowi na jego złożenie z przyczyn jego dotyczących. Odwołanie od spornej decyzji istotnie złożone zostało przez ubezpieczonego po terminie przewidzianym w przepisie art. 477⁹ § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z którym odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności wnosi się na piśmie do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie lub do protokołu sporządzonego przez ten organ lub zespół, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia; sąd odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.

W przypadku zaskarżonej decyzji przekroczenie terminu na złożenie odwołania nie było nadmierne. Nastąpiło także z przyczyn niezależnych od wnioskodawcy, który – po nagłym wezwaniu - od dnia 28 sierpnia 2016 roku do 7 października 2016 roku przebywał w S. w związku z operacją przeszczepu nerki.

W odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych postępowanie o przywrócenie terminu w odniesieniu do odwołania, czyli pisma wszczynającego postępowanie, nie jest stosowane. Sąd z urzędu, w trakcie wstępnego badania sprawy, dokonuje nie tylko sprawdzenia zachowania przez stronę terminu do wniesienia odwołania, ale także - w przypadku stwierdzenia opóźnienia - ocenia jego rozmiar oraz przyczyny. Sąd ma dyskrejonalną możliwość potraktowania spóźnionego odwołania tak, jakby zostało wniesione w terminie. Może tego dokonać pod warunkiem uznania, że przekroczenie terminu nie jest nadmierne oraz że nastąpiło z przyczyn niezależnych od skarżącego. (postanowienie SN z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 404/09).

Reasumując, w sprawie należało rozpoznać merytorycznie zaskarżoną decyzję, traktując odwołanie jako wniesione z zachowaniem ustawowego terminu.

Przechodząc do merytorycznych rozważań wskazać należy, że odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie bowiem z brzmieniem art.103 ust.1 i art.104 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2016 roku, poz.887) prawo do emerytury ulega zawieszeniu lub zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu pracy zarobkowej albo prowadzenia pozarolniczej działalności.

W myśl art.104 ust.2 cytowanej ustawy za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust.1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3.

Według brzmienia przepisu art.104 ust.1a cytowanej ustawy dla emerytów i rencistów prowadzących pozarolniczą działalność za przychód, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych.

Prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (art.104 ust.7 ustawy).

W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia . (art.104 ust.8)

W ocenie Sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę stanowisko ubezpieczonego kwestionujące dopuszczalność uwzględnienia przez organ rentowy kwoty 60 % przeciętnego wynagrodzenia (2.375,40 złotych) miesięcznie jako przychodu z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, nie jest prawidłowe.

Norma art.104 ust.1a cytowanej ustawy odsyła bowiem do przepisu art.18 ust.8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. Z 2016 roku, poz.963), w myśl którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

Roczne rozliczenie świadczenia ubezpieczonego na podstawie art.103 i art.104 ustawy z 17 grudnia 1998 roku. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pobierającego rentę i prowadzącego działalność gospodarczą musi zatem uwzględniać przychód z tej działalności w wysokości kwoty zadeklarowanej, nie niższej

jednak niż 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek w rozumieniu art. 18 ust. 8 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nawet wówczas, gdy rzeczywisty przychód z tej działalności osiągnięty został znacznie poniżej tej kwoty. Takie też stanowisko zajmuje Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 25 kwietnia 2013 roku, w sprawie o sygn. akt III AUa 1082/12, opublikowanym w L..

Kwestią sporną była zastosowana przez organ rentowy zasada ustalenia przychodu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Ponieważ ubezpieczony był w 2015 roku osobą prowadzącą pozarolniczą działalność wyłączonej z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do renty, organ rentowy za przychód z tej działalności przyjął, zgodnie z art.104 ust.1a i ust.4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społecznego w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych tj. kwotę 28.504,80 zł (podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych prowadzących pozarolniczą działalność stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku - art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

W 2015 roku kwota graniczna przychodu odpowiadająca:

- 1) 70 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wynosiła 32 911,10 zł zł;
- 2) 130 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wynosiła 61 119,90 zł zł.

/Komunikat Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie granicznych kwot przychodu dla 2015 r. stosowanych przy zawieszaniu albo zmniejszaniu emerytur i rent z dnia 18 listopada 2015 r. (M.P. z 2015 r. poz. 1116)

Mając na względzie powyższe przepisy należy wskazać, że rozliczenie świadczenia rentowego odwołującego się winno być nastąpić poprzez porównanie uzyskanego przez niego przychodu z kwotami przychodu, o których mowa w ust. 7 i 8 art. 104.

Przychód jaki wnioskodawca w 2008 r. uzyskał ze stosunku pracy wyniósł 16.615,40 zł. Z tytułu zaś prowadzonej w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku działalności gospodarczej przychód wyniósł kwotę 28.504,80 zł, co - zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – stanowi równowartość 60 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Łączny przychód wnioskodawcy w roku 2015 wyniósł wobec tego kwotę 45.120,20 zł. (16.615,40 zł + 28.504,80 zł)

Kwota graniczna przychodu dla 2015 roku stanowiąca sumę kwot przychodu odpowiadających 70 % przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń wyniosła 32.911,10 zł. Zaś kwota graniczna przychodu dla 2008 r. stanowiąca sumę kwot przychodu odpowiadających 130 % przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń wyniosła 61.119,90 zł..

Łączny zatem przychód wnioskodawcy w roku 2015 przekroczył niższą kwotę graniczną przychodu dla 2015 roku (tj. stanowiąca sumę kwot przychodu odpowiadających 70 % przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń) o kwotę 12.209,10 zł.

Zgodnie z zapisem art. 104 ust. 8 ustawy świadczenie rentowe wnioskodawcy podlega zatem zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia, to jest o kwotę 6.732,82 zł.

W świetle przedstawionych obliczeń należy stwierdzić, że organ rentowy właściwie uznał, że przychód taki uzasadniał zmniejszenie emerytury w okresie od stycznia do lutego 2015 r. o kwotę 557,91 zł miesięcznie, zaś w okresie od marca do grudnia 2015 r. o kwotę 561,70 zł miesięcznie. W konsekwencji organ rentowy trafnie uznał, że ubezpieczony pobrał nienależne świadczenie w kwocie 6.732,82 zł

M. K. był informowany o sposobie obliczania przychodów oraz zasadach zawieszania świadczeń, zatem organ rentowy mógł ustalić, że świadczenia podlegają zawrotowi. Ubezpieczony osiągnął przygody przekraczające te kwoty, a zatem jego renta podlegała zmniejszeniu.

Należy podkreślić, że ubezpieczony ma możliwość wyboru formy prawnej swojej aktywności zarobkowej, a skoro zarejestrował działalność gospodarczą to ma też obowiązek zapoznać się z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami prawnymi i dostosowywać swoją sytuację faktyczną do wymogów prawa.

Wskazać jeszcze należy, że przepis art.104 ustawy o emeryturach i rentach z FUS był już przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, co do jego zgodności z Konstytucją. W wyroku z 8 marca 2005 roku (sygn. akt K 27/03, OTK - A z 2005 roku, nr 3, poz. 22) Trybunał Konstytucyjny zważył, że ustawa o emeryturach i rentach z FUS wiąże skutek w postaci zawieszenia albo zmniejszenia prawa do emerytury z pojęciem przychodu. Zgodnie z brzmieniem art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, chodzi o przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 104 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS świadczeniobiorcy prowadzący działalność gospodarczą sami deklarują kwotę uzyskanego z tego tytułu przychodu, od której odpłacają składki na ubezpieczenia społeczne; z tym, że kwota ta nie może być niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Jak wskazał Trybunał intencją ustawodawcy było polepszenie sytuacji emerytów i rencistów a wprowadzenie do porządku prawnego normy art. 104 ust. 1a miało za zadanie zlikwidować niekorzystne skutki zmian stanu prawnego. Jednak intencji tej nie udało się ustawodawcy w pełni zrealizować, gdyż zaskarżone przepisy okazały się niekorzystne dla emerytów, którzy z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej uzyskują rzeczywisty przychód, który jest niższy niż ustalony jako minimalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy świadczeniobiorcy uzyskują dodatkowe przychody z kilku tytułów działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, a uzyskiwany z tej działalności przychód jest niższy niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzedzającym kwartale. W konsekwencji wskazana grupa adresatów nie ma możliwości wykazania rzeczywistej kwoty przychodu i musi zadeklarować kwotę stanowiącą minimum podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, co powoduje dolegliwości w postaci zmniejszenia należnego im z tego tytułu świadczenia (art. 104 ust. 7 i 8 ustawy o emeryturach i rentach). Mimo to Trybunał Konstytucyjny nie uznał powyższych regulacji za niezgodne z Konstytucją w całości ponieważ dla wielu świadczeniobiorców wprowadzona z mocą wsteczną regulacja była korzystna. Trybunał uznał zaskarżone przepisy za niekonstytucyjne wyłącznie w zakresie, w jakim z mocą wsteczną (w okresie od 1 stycznia do 26 sierpnia 1999 roku) obowiązywały w stosunku do osób, które w tym okresie, będąc uprawnionymi do świadczeń emerytalnych lub rentowych na gruncie ustawy o emeryturach i rentach, osiągały przychody z działalności pozarolniczej w wysokości niższej niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Z tych wszystkich względów Sąd na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.